

Kapittel 6

Pavlenkos metode

GURO NORE FLØGSTAD

SAMMENDRAG I denne artikkelen tar jeg for meg spørsmålet om kreativitet i akademisk skriving innenfor lingvistikkfaget. Jeg tar utgangspunkt i bruken av narrativer i tekstene til to teoretisk sett svært ulike lingvister: Steven Pinker og Aneta Pavlenko. Jeg diskuterer rollene til fagfellevurdering og tellekantsystemet, engelsk som *lingua franca*, samt hva som kan skje med det akademiske språket når det brukes til å oppdrive eksterne midler. Jeg diskuterer også hvorvidt personlige narrativer hører hjemme i akademiske tekster.

NØKKEWORD Kreativ skriving | innvandring | flerspråklighet | lingvistikk

ABSTRACT This paper treats the question of creative writing within the field of linguistics, departing from the employment of narratives in the writings of two theoretically very different linguists, Steven Pinker and Aneta Pavlenko. I discuss peer review and the language used in applications for external funding as possibly having an impact on the writers' creativity. I also discuss whether personal narratives should be employed in academic texts.

KEYWORDS creative writing | immigration | multilingualism | linguistics

Lingvistiske tekster, både artikler, håndbøker og lærebøker, er ganske like og preget av strenge sjangerkrav, kanskje i enda større grad enn i andre deler av humaniora. Noen få, særlig lærebøkene, er gjerne mer normative, og forholder seg i større grad til samfunnsdebatten, men de fleste har en helt usynlig avsender, både i form og innhold. Avsenders etnisitet, kjønn og politiske overbevisning er og skal være irrelevant. Selv Noam Chomsky, for mange først og fremst kjent som politisk aktivist, er mannen bak et teoretisk-lingvistisk rammeverk fullstendig strippet for eksplisitte politiske og sosiale henvisninger. Så en dag, mens jeg lette etter tekster om flerspråklighet og psykolingvistikk, kom jeg over dette:

This chapter is supposed to be about academic writing. However, I cannot help but think that who we are is extremely relevant to how we write and what we write about and that every time we write something, we put our own selves on the line.¹

Det var lingvisten Aneta Pavlenkos bidrag i en antologi om akademisk skriving, og ingenting jeg hadde lest i faget, lignet denne. Like mye som den handlet om akademisk skriving, handlet den om Pavlenkos liv. Hun vokste opp i Ukraina, og flyktet til USA, via Østerrike og Italia, med sin mor og sønn, i frykt for en gjentakelse av pogromene som hadde tvunget så mange ukrainske jøder på flukt tidlig i forrige århundre. Etter at Pavlenko ankom USA, oppdaget hun raskt at hun ønsket å jobbe i academia. Det var imidlertid ikke enkelt å skaffe seg en stilling, men for Pavlenko var den største utfordringen faktisk å tilpasse seg de eksisterende teoretiske og faglige skillelinjene, og det valgte hun da heller ikke å gjøre. Hun tok raskt avstand fra den tradisjonelle andrespråksforskningen, og i dag er Pavlenko professor ved MultiLing Senter for flerspråklighet ved Universitetet i Oslo, og internasjonalt er hun en gudmor. Hun blogger, skriver bøker og artikler, om alt fra flerspråklig tilegnelse til det hun kaller inflasjon i bruken av akademiske moteord. Slike ord, mener Pavlenko, «began their lives as academic terms and then morphed into empty slogans».

Et eksempel er «superdiversity», et ord som ble brukt for første gang av Vertovec i 2007 for å vise til «diversification of diversity», men raskt krysset fagdisiplinære grenser og ble et innholdsløst moteord. Til og med flertallsmorfologien illustrerer inflasjonen. Studier av «superdiversity» ble publisert i stort omfang i nettidsskriftet *Diversities*, som for å tydeliggjøre konseptets uklare innhold.

Da en kollega, som har Pavlenko som veileder, hadde brukt termen «superdiversity» i et kapittelutkast, fikk hun følgende råd: ikke bruk for mange akademiske moteord, da ser forskningen din raskt utdatert ut. Les heller alle de store teoretikerne, og bruk dem.

Mye av den norske flerspråklighetslitteraturen er normativ, på sitt verste gjerne både kulturel relativistisk og infantiliserende på samme tid. Derfor liker jeg å be studentene mine om å lese Pavlenkos selvbiografi. De realistiske betraktningene om jødisk liv og diskriminering mot jødiske alenemødre i Ukraina på 80-tallet ender i hovedtesen om at det å skrive som kvinnelig immigrant er en ressurs, og ikke noe som kvalifiserer til en offerrolle, og en banal, men like fullt evig aktuell påminnelse om at hardt arbeid er det eneste som gir gode resultater.

---

1. Pavlenko, 2003, s. 172

Pavlenko sjonglerer en positivistisk, psykolingvistisk, eksperimentell tilnærming til faget, tydelig påvirket av hennes amerikanske østkystutdannelse og en postmoderne stil som teoretisk ligger mye nærmere diskursanalysen og den gjenompoltiserte lingvistiske antropologien. Hun ser bort fra eksisterende, faglige skillelinjer, og mener selv at denne kritiske tilnærmingen til akademiske sannheter stammer fra hennes utdanning i et gjenompoltisert Sovjet. Denne politiserte tilnærmingen til academia er sjelden synlig hos vestlige akademikere, men karakteriserer i større grad lingvistiske pensumlister ved universiteter i både Øst-Europa og Latin-Amerika. Studenter fra læresteder i Buenos Aires og Beograd, for eksempel, overraskes ofte over litteraturlister ved både norske og amerikanske universiteter, og synes de er både korte, uambisiøse og forenklete. Hvorfor lese en artikkel om Bourdieu når man kan lese originalteksten?

Pavlenko illustrerer gjennom sin forskning og sin prosa lingvistikkens unike posisjon i humaniora, mellom kognitiv vitenskap, med sentrum i USA, og filologi, med sentrum i Europa og Asia. Dette – at hun har føttene i to akademiske tradisjoner – bruker Pavlenko helt eksplisitt som virkemiddel i tekstene sine og i forskningen. «My own writing is also characterized by heteroglossia, shaped by my dual citizenship in psycholinguistics and sociolinguistics. Conducting experimental research has taught me healthy respect for all the challenges of empirical science, while discourse analysis and postmodern theories have provided the tools necessary for the critical evaluation of the scientific enterprise», skriver hun i *The Bilingual Mind*.² Som Pavlenko er jeg overbevist om at *mer* litteratur, med ulike teoretiske og ideologiske utgangspunkt, og som ikke nødvendigvis fremstår som direkte relevant for studentene, ville gjøre dem til enda bedre forskere, yrkesutøvere og tenkere.

PAVLENKO OG PINKER

Pavlenko ignorerer ikke bare teoretiske skillelinjer, hun kritiserer også språklig praksis hos egne kolleger. I *The Bilingual Mind* fra 2014, en kritikk av det enspråklige fokuset i studiet av språk og tanke, identifiserer hun den enspråklige lingvistens begrensninger. Inntil bare noen tiår siden var de fleste lingvistiske studiene basert på homogene, enspråklige og oftest vestlige språk og språksituasjoner.³ «Despite being linguists», skriver hun, «we hold ourselves to an abysmally low standard as language learners, all the while requiring the immigrants who

2. Pavlenko, 2014, s. xiv

3. Se diskusjon i bl.a. Auer (2007).

drive our taxis, maintain our yards, and serve our fast food to display full conversational fluency».⁴

Lingvister forventer at studenter og studieobjekter (og taxisjåfører) raskt skal tilegne seg nye språk, men krever lite av oss selv og hverandre. For de færreste av oss har vel lest Benveniste, Saussure eller Vygotskij på originalspråket? Samtidig deler vi gladelig ut dårlige karakterer når studenter med norsk som andrespråk gjør feil i rettskriving og grammatikk.

Hvem er denne enspråklige lingvisten? En gjentatt kritikk av det generative, eller chomskyanske rammeverket er at dette i for liten grad bruker data fra andre språk enn engelsk i sine studier, og at idealinformanten gjerne er enspråklig og engelsktalende. Lingvistikkens gudfar Noam Chomsky forsket stort sett på ett språk, og det var engelsk, det samme gjør Chomskys meningsfelle, psykolingvisten Steven Pinker.

Steven Pinker, professor ved Harvard, har, som Pavlenko, jødisk bakgrunn. Foreldrene hans ankom Canada fra Polen og det nåværende Moldova på 20-tallet. Men ulikt Pavlenko spiller ikke denne innvandrerbakgrunnen noen spesielt eksplisitt rolle i hans forfatterskap. Det er kanskje ikke så rart. Pinker er andre-generasjonsinnvandrere, og som så mange andre etterkommere av jøder som utvandret på tidlig nittenhundretall, har han kanskje ikke mer enn vage minner om foreldre som snakket et jiddisk de gjorde sitt beste for å ikke overføre til barna.

Teoretisk er Pinker og Pavlenko som natt og dag. Begge er riktignok interessert i språk og tanke, og begge vil nok kalle seg psykolingvister. Men i debatten omkring hvorvidt språk former tanke, som både Pinker og Pavlenko diskuterer i hver sine bøker, kunne de ikke vært mer uenige. Der Pavlenko i *The Bilingual Mind* fra 2014 har en relativistisk tilnærming til språk og tanke (språk *påvirker*, men *former* ikke, tanken), har Pinker det motsatte. Språket påvirker ikke tanken, mener Pinker, snarere er det vårt verktøy for å uttrykke de språkløse tankene vi har. Pavlenko, på den annen side, mener at hele fagfeltet har blitt misforstått grunnet et enspråklig fokus i kognisjonsfeltet. Pavlenko går faktisk i åpen polemikk mot Pinker, som hun mener har forledet generasjoner av bachelorstudenter (inkludert undertegnede), i sin herlige bestselger *The Language Instinct* fra 1994. Pavlenkos mer relativistiske syn er representativt for den nye bølgen av Sapir-Whorf-etterfølgere. Denne neowhorfianske bølgen, særlig representert av forskere med tilhørighet på den amerikanske vestkysten, har utvilsomt vind i seilene om dagen, muligens som en motreaksjon på det som oppleves som for enkle, generative svar på kompliserte spørsmål.

---

4. Pavlenko, 2014, s. 312

På ett punkt møtes Pavlenko og Pinker. Ulikt mange akademikere har de et bevisst forhold til akademisk skriving. I boka *The Sense of Style* fra 2014 spør Pinker hvorfor akademikere skriver så dårlig, og foreslår tre forklaringer på uføret. Den første, at akademikere skriver dårlig med vilje og for å skjule banaliteter, avskriver han kjapt. Den andre, mener Pinker, er akademikernes egen forklaring på elendigheten. Vi skriver dårlig fordi det vi skriver om, faktisk er så komplekst at vi tvinges til å bruke mange vanskelige ord, morfologiske former og syntaktiske strukturer. Men også dette er usant, mener Pinker.

En tredje mulig forklaring fortjener mer diskusjon. Er det slik at akademikere skriver dårlig fordi det kreves for å bli antatt i gode tidsskrifter med fagfelle vurdering? Her viser Pinker til den kanadiske forskeren Helen Sword, som skriver i sin bok *Stylish academic writing* at dette er en myte og unnskyldning. Hun tar for seg tusen fagfelleurderte artikler og hundre bøker og finner at det hun kaller «a healthy majority» av disse, faktisk inneholder det hun kaller god, levende prosa. Personlig kjenner jeg meg igjen i dette: Når jeg selv er fagfellevurderer, er det definitivt slik at jeg berømmer godt og klart språk, gjerne ett som avviker fra den tørre normen.

Til dels handler dette om stil, mener Pinker. Akademiske skribenter er selvbevisste. Denne selvbevisstheten, som oppstår fordi vi hele tiden må overbevise en (muligens imaginær) leser om at vi mestrer feltet, gjør oss defensive. Samtidig peker Pinker på en kognitiv mekanisme han kaller «The curse of knowledge», eller kunnskapens forbannelse.⁵ Dette begrepet setter ord på at det er vanskelig å forestille seg hvordan det er å ikke vite det vi allerede vet. Dette er et reelt problem i mine øyne. Hvem skriver vi egentlig for? Et innvidd spesialistpublikum eller lingvister generelt? Et siste poeng Pinker peker på, er at det rett og slett er få insentiver i academia til å skrive godt.

Pinkers løsning er ikke ulik det vi så Pavlenko gjøre i artikkelen om akademisk skriving. Ifølge førstnevnte ligger løsningen i det han kaller «klassisk stil», hvor den gjeldende metaforen er «å se verden». I en rekke språk har det da også foregått en semantisk endring, hvor verbet for «å se» nettopp har fått sekundærbetydningen «å forstå». Å se er å forstå, påpekte allerede Lakoff og Johnson i sin klassiker fra 1980. Det visuelle kommer det mentale i forkjøpet, som et eksempel på korrelasjonen mellom sensomotorisk gjentakelse og subjektiv dømmekraft, en form for metaforisk kartlegging som ofte anses som grunnleggende for menneskelig språkbruk. Denne konseptuelle metaforen kan oppsummeres som et forhold mellom det å se noe fysisk og det å se noe mentalt.⁶

5. Pinker, 2014

6. Oppsummert i Sweetser (1991).

I sin radikale form brukes disse konseptuelle metaforene til å forstå hvordan menneskelig kognisjon er strukturert, men det er uansett ukontroversielt å påpeke at en universell tendens i semantisk endring er at de følger metaforenes stier. «Ser du hva jeg mener?» spør vi på norsk, og refererer til det mentale og ikke fysiske aspektet, mens preteritumsformen av det spanske verbet ‘å se’, *viste*, har utviklet seg i samme retning.⁷

Akademisk skriving lykkes hvis skribenten bruker skrivingen til å få leseren til nettopp å se, og dermed forstå, en ny verdensanskuelse, mener Pinker. I stedet for å bruke teksten til å strukturere egne tanker skal skribenten orientere leseren i et nytt landskap. Hvis dette ikke gjøres ugjennomtrengelig av vanskelige ord og kompleks syntaks, lykkes skribenten. I stedet for å bruke selvrefererende orienteringsposter bør skribenten gå rett på sak, og stille spørsmål. Pavlenko gjør dette etter boka, og i *The Bilingual Mind* begynner hun et avsnitt slik: «What do we see when we see the world around us?»

Pavlenko tar den helt ut ved å inkludere sin egen selvbiografi i akademiske tekster. For Pinker er fortellingen mer et strukturelt verktøy han bruker for å drive den vitenskapelige artikkelen framover, for han forfekter like fullt et nøkternt, anonymt språk.

FAGFELLEVRDERING OG AKADEMISKE SLAGORD

Pavlenko tilhører den såkalte *anvendte* lingvistikken, en del av språkforskningen hvor lingvistisk teori settes ut i praksis, som i språkundervisning, taleterapi, og nå senest, utviklingen av taleprotese.⁸ I større grad enn den teoretiske eller eksperimentelle lingvistikken nyter deler av denne typen språkvitenskap en viss sjangerfrihet. Men hvis Pavlenkos lingvistikk er anvendt, hvordan skal vi anvende innsiktene fra lingvistisk akademisk skriving i vår hverdag som veiledere, sensorer og akademiske skribenter?

Selv om små barns pragmatiske kompetanse er sofistikert, er det utvilsomt slik at enkelte former for språkbruk som krever tolkninger som ikke er bokstavelige, slik som implikaturer og figurativt språk, er krevende i språktilegnelsesfasen. Den såkalte *literal stage*-hypotesen, for eksempel, beskriver barn i småskolealder som dårlige til å tolke ytringer på noen annen måte enn bokstavelig, og påstår at den virkelige pragmatiske kreativiteten ikke kommer til sin rett før i ungdomsalderen.⁹

7. Som diskutert i Fløgstad (2012).

8. Anumanchipalli et al. (2019) rapporterer om å ha lyktes i å oversette hjernesignaler til hele setninger med kunstig tale.

9. Se Falkum (2019) for en oppsummering av forskningen innen utviklingspragmatikk, og for forskjellen på *literal stage*-hypotesen og *early onset*-hypotesen.

Slik barn må mestre bokstavelige tolkninger og konvensjoner før de kan være fleksible pragmatikere, må kanskje skriverne lære den korrekte bruken av fagterminologi og akademiske sjangerkrav før de kan tillate seg å oversette dem til leservennlig prosa? Studenter må lære å være usynlige, og språket deres må profesjonaliseres og nøytraliseres. Dette gjelder ikke minst når studenter skriver praksis- og feltarbeidnære tekster, hvor refleksjoner rundt det selvopplevde står sentralt, men like fullt er en kunst som de færreste mestrer. Kanskje må uerfarne akademiske skrivere gjennom en periode hvor de skriver tørt, nøkternt, og mestrer sjangeren, for å så kunne forlate den?

SKRIVING PÅ ANDRESPRÅKET: ENGELSK ER LINGVISTIKKENS LINGUA FRANCA

Kan det også være at akademias lingua franca, engelsk, påvirker fagspråket vårt? Lingvistikkens lingua franca er engelsk, og de beste tidsskriftene og konferansene foregår nesten utelukkende på dette språket. Dette er i mine øyne en nødvendig, om ikke uproblematisk, praksis som tillater oss å dele forskningsresultater med internasjonale kolleger. Likevel er det ikke utenkelig at det faktum at så mange av oss skriver på et språk som ikke er vårt, påvirker tekstenes syntaks, morfologi og leksikalske valg. Allerede på MA-nivå i lingvistikk ved Universitetet i Oslo skrives oppgaver på engelsk, og denne typen praksiser har skapt en berettiget bekymring for fremtiden til norsk som akademisk språk.¹⁰ Det er også nærliggende å tenke at det at vi skriver på et andrespråk, også gjør noe med kreativiteten. Blir vi kanskje mer formulariske? Et ekstremt eksempel i så måte er Universitetet i Manchester sin «Academic Phrasebank», en akademisk setningsbank, hvor studenter oppfordres til å gå inn og hente ferdige fraser for å forenkle skriveprosessen. Denne nettressursen ble da også dannet for å dekke andrespråksskriveres behov for hjelp (selv om nettsidene påpeker at majoriteten av brukerne i dag er morsmålstalere). Eksempler på fraser fra «banken» er alt fra hele setninger «There are a number of similarities between X and Y» til synonymmer «By contrast, In contrast, On the other hand».

LINGVISTISK PUBLISERING

Som nevnt er lingvistikken i en særstilling innenfor de humanistiske fagene, i den forstand at mye av forskningen som publiseres, gjør det i tidsskrifter for generell

10. Framtidsutvalget (Språkrådets framtidsutvalg, 2018) påpeker at norsk språk er truet på en rekke arenaer, bl.a. den akademiske.

psykologi, kognisjon og også sosiologi. Konferanser og tidsskrifter er i stor grad globalisert, og studier om særnorske forhold publiseres gjerne i internasjonale tidsskrifter som følger de globale spillereglene for fagfellelvurdering. Det tar gjerne flere år å lykkes med å få publisert artikler i de mest prestisjetunge tidsskriftene, og avslagsraten er høy. Tilbakemeldinger fra fagfellelvurderere er og bør være svært detaljerte, og kan være krevende lesning for artikkelforfatteren, og det er ikke uvanlig med tilbakemeldinger på titalls sider fra tre ulike fagfeller. Det er heller ikke uvanlig at redaktører går inn og endrer både setningsstruktur og ordvalg i en innsendt artikkel. Inntil svært nylig har de beste tidsskriftene også vært de dyreste.

Som en reaksjon på de enorme kostnadene tilgang til disse tidsskriftene medfører, og basert på et ønske om å tilgjengeliggjøre forskning for flest mulig, har det innenfor lingvistikken dukket opp flere tidsskrifter og forlag som er helt åpne, og som opererer helt uten økonomisk gevinst, og som på kort tid har opparbeidet seg en høy stjerne i bransjen. Disse forlagene, slik som *Language Science Press*, og tidsskriftene, som *Glossa*, fungerer på en litt annen måte enn de tradisjonelle betalings-tidsskriftene, blant annet ved at de etterstreber å ha en raskere vurderingsprosess. *Glossa*, for eksempel, reklamerer med et gjennomsnitt på 228 dager fra inn-sending til publisering, og bruker gjennomsnittlig 68 dager på å ta en avgjørelse knyttet til publisering.

Hvilke konsekvenser dette vil ha for den språklige kreativiteten, er selvsagt uklart, men det er mulig å spekulere i hvorvidt en raskere vurderingsprosess vil påvirke forfatterens eierskap til teksten. Det er også mulig å se for seg at det faktisk at disse publikasjonene baserer seg på nedlastninger, kan gjør noe med både språk og titler.

Jeg vil likevel påstå at det ikke er en konsensus innad i miljøet om at den akademiske skrivingen er for dårlig. Det snakkes lite om akademisk skriving per se, men man kan muligens se konturene av en økende misnøye med en skrivestil som mange opplever som for lite leservennlig, samtidig som forskere kritiserer mengden arbeidsoppgaver som tilhører jobben, og tar tid fra skrivingen, i form av vurdering av konferansesammendrag, artikler og søknader, for ikke å snakke om det å *skrive* sistnevnte.

SØKNADSSKRIVING OG REKLAMESPRÅK

En akademikers arbeidsdag dreier seg ikke bare om å skrive artikler. Mye tid går med til ulike former for fagfellelvurdering, og ikke minst, skriving av søknader om eksterne midler, og det er i dag en eksplisitt forventning til forskergrupper og

enkeltforskere at de skal søke om ekstern forskningsfinansiering. Det er grunn til å reflektere over hva disse prosessene har å si for den faglige kreativiteten og den kreative skrivingen. I kampen om de store tildelingene er språket det viktigste verktøyet, og søknadene kommer gjerne med detaljerte oppskrifter for hvilke språklige elementer som skal med. Utallige årsverk går med til å skrive søknadene, og ambisiøse universiteter har gjerne både forskningsrådgivere fra institutt, fakultet og egne sentraliserte EU-kontor, i tillegg til innleide konsulentfirma som bistår i søknads- og intervjuprosessen. Vi bør spørre oss hvorvidt dette er ressurser man kunne brukt på en mer fornuftig måte, som for eksempel rett og slett ved å oppfordre forskerne til å bruke denne tiden på å publisere i de beste tidsskriftene heller enn å kjempe om midler en liten promille får.

Også Pavlenko har engasjert seg i diskusjonen om hvordan kampen om eksterne midler påvirker akademisk språk. I diskusjonen om begrepet «superdiversity», nevnt tidligere, diskuterer hun denne termen i lys av det faktum at vi i academia stadig må publisere mer og innhente mer penger i søknader om eksterne midler, og mener at det vi på eufemistisk vis i academia kaller «nøkkelord» fort kan bikke over i «slagord». ¹¹ «Superdiversity» er et slikt, mener hun. Slike slagord skal være lette å prosessere og enkle å forstå, fortsetter Pavlenko, hvilket for eksempel kan forklare at «universalgrammatikk» er mer frekvent og populært enn «generativ grammatikk», for å referere til Chomskys teori. Slik sett er superdiversitet en ideell term. Modifikatoren «super» imiterer reklamespråket – enkel, positivt ladet, og lett å huske – i tråd med velkjente strategier fra reklamebransjen, basert på universelle og veldokumenterte kognitive mekanismer. Hjernene våre fungerer slik at repetisjon uansett vil gjøre nye ord akseptable. ¹² Eksempler på denne kognitive mekanismen kan vi observere når velkjente merkevarer bytter navn, senest når NSB endret navn til Vy. Når de blir kritisert, vil toppsjefer og kommunikasjonsbyråer som står bak endringen, gjerne påpeke at vi blir vant til navnene, og at de nye alternativene til slutt vil aksepteres av opinionen. Dette er selvsagt sant, men ikke fordi navnene var gode i utgangspunktet, heller rett og slett fordi repetisjon og gjentatt eksponering til slutt gjør folk flest immune. Derfor må banneord stadig vekk finnes opp på ny, og derfor blir Vy til slutt en naturlig del av folks vokabular.

Og lykkes har den akademiker som klarer å få et akademisk slagord assosiert med sitt navn! Pavlenko argumenter også for at «superdiversity» illustrerer hvordan reklamespråkets inntog påvirker nyansene i fagbegrepene vi bruker. Både «super» og «diversity» er ukvantiserbare størrelser som slik sett omgår en seriøs

11. Pavlenko, 2017

12. Se Bybees forfatterskap, som dreier seg om vår kognitive utrustning og hvordan denne påvirker språklig lagring, endring og produksjon, for eksempel Bybee, 2006.

definisjon. I begrepet ligger troen på at diversitet nødvendigvis er noe det blir mer av. Men, påpeker Pavlenko, det er spesielt i Vest-Europa at migrasjonen har ført til større etnisk blanding de siste årene, og mange regioner, slik som visse latin-amerikanske land, har faktisk blitt mindre heterogene. I Argentinas hovedstad Buenos Aires var for eksempel 50 % av innbyggerne immigranter på slutten av 1800-tallet, mens byen i dag framstår langt mer språklig og etnisk homogen. På den samme måten er det fortsatt slik at de mest flerspråklige samfunnene i verden fortsatt befinner seg langt unna Vest-Europa, der superdiversitetsforskerne utvilsomt har sin base. Pavlenkos poeng er at migrasjon og flerspråklighet ikke er nytt, og at mange samfunn faktisk opplever mindre migrasjon nå enn for hundre år siden. Derfor mener hun at entusiasmen for den nye termen er et produkt av forskernes eurosentrisme, kombinert med jakten på et salgbart slagord som kan hjelpe dem å nå opp i kampen om eksterne midler og akademisk gjennomslag. Fersk forskning antyder faktisk også at bruken av generelle termer i søknader om eksterne midler gjør det mer sannsynlig at prosjektet mottar støtte, enn de som bruker flere faginterne, spesifikke begreper.¹³

Reklamebransjens språk er trolig mer skadelig for det akademiske språket enn noen langtekkelig vurderingsprosess. Det introduserer en særegen form for kreativitet, preget av akronymer, forkortelser og syntetiserte sammendrag, alt skrevet etter en streng mal. Pavlenko gjør seg også noen interessante observasjoner i diskusjonen om «superdiversity», og hun påpeker at topptidsskrifter ikke lar seg lure av slik salgbar retorikk. Slik sett er Pavlenko optimistisk på vegne av topptidsskriftenes vurdering av faglig språk.

Jeg tror heller ikke at fagfelle vurdering er problemet. Det finnes heller ikke, meg bekjent, noe bedre alternativ. Snarere tvert imot illustrerer anonym fagfelle vurdering det beste ved lingvistisk publisering, og det er et meritokratisk og gjennom-siktig system som er langt fra perfekt, men hvor de involverte stadig jobber for å forbedre praksis. En rekke tidsskrifter ønsker å gjøre forskningen tilgjengelig og å forkorte tiden fra innsending til publisering.

Men hva har egentlig dette med kreativitet i Pavlenkos forstand å gjøre? I den grad det stilistiske aspektet er uviktig i lingvistisk publisering, tror jeg det har å gjøre med at bøygen for forskere er å få artiklene på trykk. Kvalitetsvurderingen skjer *før* teksten er trykket, og anmeldelser av tidsskriftartiklers språklige kvalitet eksisterer ikke. For en lingvist er det langt mer skambelagt å levere noe faglig svakt enn en tekst preget av dårlig prosa. Det er heller ikke åpenbart at akademikere flest skal etterstrebe en personlig og kreativ stil.

---

13. Kolev, Fuentes-Medel & Murray, 2019

I et intervju med Karl Ove Knausgård fra 2017 spurte Ane Farsethås om hvorfor, eller hvorvidt, han anså *selvet* som et godt litterært redskap. Knausgårds svar dreide seg om den risikoen det innebærer å gi selvet en plass i teksten, og sammenlignet slik skriving med akademisk skriving. I sistnevnte, mente han, tar forfatterne ingen risiko, og ingen kan le av en akademisk skribent. Jeg tror det stemmer. I den grad en akademiker mislykkes, er det fordi innholdet ikke er godt nok, eller fordi sjangerkonvensjonene ikke følges. Et «fargerikt» språk oppleves som et hinder for begge.

Personlig følte jeg meg truffet av Pinkers siste forklaring på hvorfor akademikere skriver dårlig og bruker lite energi på det rent stilistiske aspektet, nemlig at det er få insentiver i academia til å skrive godt. Jeg opplever sjangerkravene til en hvilken som helst vitenskapelig artikkel som så knallharde i seg selv at tanken på å skulle pynte på prosaen er uoverkommelig. Glosser, statistikk og tettpakkede, syntetiserte state of the art-avsnitt er nok, nå i alle fall.

I motsetning til Pavlenko er jeg fortsatt livredd for at den minste personlige anekdote vil nedgradere tekstene mine til slappe og uvitenskapelige kåserier. Denne følelsen er faktisk så sterk at jeg til og med her kvier meg for å fortelle at en av grunnene til at Pavlenkos tekster tiltaler meg slik, faktisk *er* høyst personlig: mine egne døtres oldeforeldre var også migranter fra Ukraina, som Pavlenko, og Polen, som Pinker. Og min yngste datter heter Sonia etter sin oldemor Sonia Mankovsky, som i likhet med Pavlenko forlot Ukraina, riktignok 80 år før, også hun i frykt for truende pogromer.

REFERANSER

- Anumanchipalli, G.K., J. Chartier & E.F. Chang (2019). Speech synthesis from neural decoding of spoken sentences. *Nature*, 568, 493–498.
- Auer, P. (2007). The monolingual bias in bilingualism research, or: Why bilingual talk is (still) a challenge for linguistics. I M. Heller (red.) *Bilingualism: A Social Approach*. London: Palgrave Advances in Linguistics. Palgrave Macmillan.
- Bybee, J. (2006). From usage to grammar. The mind's response to repetition. *Language* 82(4), 711–733.
- Falkum, I.L. (2019). Pragmatic development. Learning to use language to communicate. I J. Horst & J. von Koss Torkildsen (red.), *International Handbook of Language Acquisition*. London: Routledge.
- Fløgstad, G.N. (2012). «Viste: ¿Un caso de gramaticalización?». I M.M. Negroni (red.), *Actas del II Coloquio Internacional Marcadores del discurso en lenguas románicas: un enfoque contrastivo*. (82–89). Editorial de la Facultad de Filosofía y Letras, Universidad de Buenos Aires.

- Kolev, J., Y. Fuentes-Medel & F. Murray (2019). Is Blinded Review Enough? How Gendered Outcomes Arise Even Under Anonymous Evaluation. *NBER Working Paper* No. 25759
- Lakoff, G. & M. Johnson (1980). *Metaphors We Live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pavlenko, A. (2017). Superdiversity and why it isn't. I S. Breidbach, L. Küster & B. Schmenk (red.): *Sloganzations in Language Education discourse*. (142–168). Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Pavlenko, A. (2014). *The Bilingual Mind: And what it Tells Us about Language and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pavlenko, A. (2003) The privilege of writing as an immigrant woman. I C. Casanave & S. Vandrick (red.) *Writing for scholarly publication: Behind the scenes in language and multi-cultural education*. (177–193). Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Pinker, S. (2014). *The Sense of Style: The Thinking Person's Guide to Writing in the 21st Century*. New York, NY: Penguin.
- Pinker, S. (1994/2007). *The Language Instinct*. New York, NY: Harper Perennial Modern Classics.
- Språkrådets framtidsutvalg (2018). *Språk i Norge. Kultur og infrastruktur*.
- Sweetser, E. (1991). *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*. Cambridge: Cambridge University Press.